

K razlagi §-a 51. zemlj. zakona.

O tem predmetu priobčen je v št. 12. „Slovenskega Pravnika“ iz l. 1891. obširen članek gosp. Levca. Stavljeni sta tam dve vprašanji za slučaj, ako dá nadzastavni upnik prodati zastavljeno si, a z dodatkom §-a 51. zemlj. zak. izbrisano tirjatev: 1. je li dovoliti zdražitelju, da prenese to tirjatev v zemlj. knjigi na svoje ime, in 2. koliko pravice je zadobil zdražitelj, kupivši zastavljeno izbrisano tirjatev?

Odgovor na vprašanje 1. je meni po mislih, torej se tu nočem pečati ž njim.

Ne morem pa istega trditi glede vprašanja 2., na katero se odgovarja tako-le: „Ako se tirjatev, s pridržkom §-a 51. izbrisana, proda po zvršilu nadzastavnega upnika, proda in kupi se toliko te tirjatve, kolikor se je potrebuje, da se pokrijejo ž njo vse nadzastavne tirjatve s prip. Le tedaj, kadar presegajo nadzastavne tirjatve zastavno tirjatev, ali pa so ž njo jednako velike, proda in kupi se cela zastavna tirjatev.“

Odgovor ta se sosebnostno izvaja iz teh-le stavkov: „Glede na nadzastavne pravice obstoja zastavna tirjatev, dasi izbrisana, a vender le v toliki meri, kolikor zahteva pokritje nadzastavnih pravic. Pravni učin izbrisa po §-u 51. je ta, da odpade hipotekarna tirjatev razun onega zneska, katerega je treba v poplačilo tirjatev, na njej nadzastavno zavarovanih. — Svrha §-u 51. je, varovati nadzastavne upnike škode; to pa dosežeš s tem, ako pustiš zastavne tirjatve toliko v veljavi, kolikor znašajo nadzastavne tirjatve s prip. Kar je več izbrisane, to je pravoveljavno in do tega nima nikdor nikake pravice.“

Priznано je s temi stavki, da je nadzastavne upnike varovati škode, to je: da mora njih stališče pred izbrisom

in po izbrisu prvotne tirjatve biti jedno in isto. To hoče doseči tudi omenjena zakonova določba, pišoč, „da se sme izbris tirjatve dovoliti le s pridržkom, da nastopi njegov pravni učin glede nadzastavnih pravic šele z izbrisom teh pravic. To torej, kar velja za pravice nadzastavnih tirjatev po izbrisu, veljati mora tudi pred izbrisom.

Ne da bi hotel tu temeljito razpravljati pravni pomen te zakonove določbe, dovoljujem si pretehtovati pravilnost zgoraj navedenega, na prvi pogled tako praktičnega in logičnega odgovora na stavljeno drugo vprašanje.

I. Nekatero posledice, izvirajoče od pravnega stališča napominanega članka.

Mislimo si, da je pri zemljišči vknjižena za upnika tirjatev v obsegu a . Na le-tej prvotni tirjatvi nahajajo se nadzastavno vknjižene tri tirjatve in sicer v obsegu α , β in γ , ne da bi presegale prvotno tirjatev ali pa bile jednake ž njo; pač pa presega a vkupni znesek nadzastavnih tirjatev za x , in je torej $a = \alpha + \beta + \gamma + x$. — Sedaj prosi prvotni upnik, naj se izbrše tirjatev a . Tej prošnji more sodišče ugoditi seveda samo s pridržkom §-a 51. zemlj. zak.

Po nazorih rečenega članka ima to dvojni uspeh: a) prvotna zastavna pravica ostane veljavna v istem znesku, kateri je jednak vkupnosti vseh nadzastavnih pravic torej $\alpha + \beta + \gamma$; b) glede presežka x je izbris nepogojen, pravo veljaven in nima do zastavne pravice glede tega presežka nikdor nikake pravice. — Zemljeknjižno stanje bi torej bilo $a - x = \alpha + \beta + \gamma$.

Tako, če prosi prvotni upnik, naj se izbrše cela zastavljena tirjatev $= a$. Kaj pa tedaj če le prosi, naj se izbrše presežek $= x$?

Stališče nadzastavnih upnikov, rekli smo, mora ostati pred izbrisom po §-u 51. in slej isto. Videli pa smo tudi ravnokar, da se je zvršil v prvem slučaju izbris presežka x brezpogojno, in baje nadzastavni upniki ne trpe nobene škode, ko ostane prvotna tirjatev le v obsegu $\alpha + \beta + \gamma$ veljavi. Ergo je ugoditi tudi drugi prošnji, zvršiti je izbris presežka x brezpogojno, brez pridržka §-a 51., saj ostane vendar tirjatev a ozir. zastavna

pravica za njo v obsegu $\alpha + \beta + \gamma$ v veljavi, saj se s tem po mnenji g. Levca ne kratijo nadzastavnih upnikov pravice! Nota bene moralo se bi pa vse to seveda zvršiti, ne da bi bilo treba izkazati dovoljenja nadzastavnih upnikov, in celo ne oziraje se na eventualni njih protest.

Vprašam: Dopušča li to določba §-a 51.? Je li misliti, da bi se po pravu dala izbrisati zastavna pravica za x v vsakem slučaju brezpogojno? — Idimo dalje!

2. Poplačan je prvi nadzastavni upnik s tirjatvijo α in dovoljuje izbris dotične nadzastavne pravice. Ta se zvrši in zemljeknjižno stanje je potem $a = \beta + \gamma + y$; nova količina $y = x + z$. Sedaj zadostuje za pokritje nadzastavnih pravic znesek prvotne tirjatve, ki je enak znesku $\beta + \gamma$. Kakor smo zgoraj dokazali, posledica je le izpodbijanega mnenja, da se lahko tudi od tirjatve a , ki še ni s pridržkom §-a 51. izbrisana, pač pa še obstoja, izbriše zastavna pravica za x , a zategadelj moramo tudi trditi, da je moči brezpogojno izbrisati zastavno pravico, tičočo se zneska y . Prav tako tudi, ako je poplačana in izbrisana nadzastavna pravica glede β . $a = \alpha + \gamma + z$; $z = x + \beta$ itd.

V vsakem slučaju bi se torej dal brezpogojno izbrisati tist znesek, za kolikor presega prvotna tirjatev celo svoto nadzastavnih pravic, bodi si „a priori“ ali pa potem, ko se je kaka nadzastavna pravica izbrisala. Na strani 357. loc. cit. se to tudi priznava kot veljavno po izbrisu, zvršenem s pridržkom §-a 51.: „Vrednost prodajane tirjatve soditi je vedno po dnevi prodaje, kajti lahko se zgodi, da dolžnik do tega časa tudi nadzastavnim upnikom poplača kaj dolga in bi se torej v tej meri zmanjšala potreba zastave.“

3. Poudarjam znova: nadzastavnim upnikom se ne smeje kratiti pravice, njih stališče mora biti isto pred izbrisom in po izbrisu. Vprašam: Kaj je torej pravo za pravo zastavljeno nadzastavnemu upniku? Je li to celi del tirjatve, kolikor je je treba, da se pokrijejo ž njo nadzastavne tirjatve s pripadki? To je prvemu nadzastavnemu upniku za α ves „še obstoječi znesek“ $\alpha + \beta + \gamma$, torej $a - x$? Teorija članka, konsekventna, mora odgovoriti: „ne“ — ker bi potem nemožen bil izbris delnega zneska z , to je $\beta + x$, torej tudi nemožen izbris zneska β . Ker se pa ta

izbris, kakor smo zgoraj z izpodbijanega stališča dokazali, na vsak način lahko zgodi, dá se izvajati: prvemu nadzastavnemu upniku ni zastavljen del prvotne tirjatve, ki je jednak količini β, γ itd. Matematično izraženo: $x = (a + \beta + \gamma) - (\beta + \gamma) = z$; torej $x = z$, z besedo: prvemu nadzastavnemu upniku zastavljeno je za njegovo tirjatev x le toliko prvotne tirjatve kolikor je je treba, da se pokrije ž njo ta nadzastavna pravica, odnosno tirjatev x ; ergo $x = a - (\beta + \gamma + x) = a - (\gamma + z)$ itd. Isto bi seveda obveljalo glede nadzastavnih pravic β, γ itd.

Veljala bi torej teza: Vsakemu nadzastavnemu upniku je prvotne zastavne tirjatve le toliko zastavljene, kolikor je potreba, da se pokrije cela posamezna nadzastavna tirjatev!

4. Glede na to moralo se bi trditi, da se pri eventualni zvršilni prodaji ne proda cela, bodisi popolnem obstoječa, ali pa s pridržkom §-a 51. izbrisana tirjatev, ker ni moči zvršilno več prodati, nego kar je zastavljeno; proda se samo zastavljeni del: za tirjatev x ist jednaki del, isto tako pri β itd. V istini: „prodal se bi samo jeden, dotičnemu nadzastavnemu upniku zastavljeni delni znesek tirjatve.“ Pripoznati bi bilo tudi zdražitelju samo tist del te tirjatve, katerega so prodajali, „to je namreč oni znesek, ki je jednak znesku nadzastavne, pri likvidacijski obravnavi ali pa poprej ugotovljene tirjatve, zaradi katere se je prodala zastava.“

In tako vidimo, ako se akceptuje pravno mnenje onega članka, da konsekventno in neizogibno prihajamo do posledic, katere kažejo navskrižje v teoriji njegovi, katere so po pravu nemožne in spravljajo na napačno pot, vidimo, da moramo celo pritrditi razsodbi Graškega višjega sodišča, proti kateri govori gosp. Levec sam po pravici.

Predno preidem k točki II., dovoljujem si proti eventualnemu ugovoru, češ da se dá pač po izbrisu, s pridržkom §-a 51. zvršenem, izračuniti obseg nadzastavne pravice, ne pa pred izbrisanom obseg količin x, y in z , in da izvedene konsekvence za prakso nimajo nobenega pomena, — le to opomniti, da se prvič

teoriji ni treba brigati za praktične nasledke in potem, da se lahko izračuni najvišji obseg nadzastavne pravice (P), če se soštejejo glavnic nadzastavno zavarovana (g), 3letne obresti in pa eventualno, v varnost postranskih dolžnostij vključeni najvišji znesek (n): torej
$$P = g + \frac{g \left(\frac{0}{100} \times 3 \right)}{100} + n.$$

(Konec prihodnjič.)

Pravniška kronika 1891. leta.

Skoro se ne vidi vredno, da bi zastavili pero: tako ubogo malo napredka v zakonu in pravu našem se dá zabeležiti v dobo minolega leta! Istina je, zdravo pravo se počasi razvija in nikjer se silnim erupcijam ni tako izogibati, kakor na pravnem polji. A vendar se tudi tajiti ne dá, da je v naši državi uže mnogo prirejenega in pripoznanega prava, a le pot od njega pa do — zakona ima toliko ovinkov, da zakona ni in ni dočakati. Poslanska zbornica državnega zbora, po katerem se vije označena pot, bila je lansko leto celo razpuščena, a vsak tak razpust je udarec za pripravljene zakone. Koliko takih udarcev je uže dobil načrt novega kazenskega zakona! Ta Sisifova skala bila je uže zopet na vrhu: načrt z dne 11. aprila 1889 bil je po posebnem odseku pretehtan in za plenarno posvetovanje pripravljen. Ob novem razpustu zbornice pa šel je zopet na dno gore in dasi ga je pravosodni minister takoj spravil na pot po novem parlamentu, vendar ni prišel dalječ in videti je celo, da mu bode pot sedaj težavnejša, nego poprej. In tako, če ne slabše, zgodilo se je lanskega leta še drugim osnutkom pravnega, potrebnega napredka, kateri so v starem parlamentu bili uže blizu odrešenja. Če še pomislimo, da je naš osrednji zakonodavni zbor poleg svoje naravne težke hoje moral lani prenašati bremena dveh budgetnih debat, potem nam mora biti nekoliko jasno, zakaj je državni zakonik prošlega leta tako nenavadno reven na justičnih zakonih.

V lanskem državnem zakoniku nahajamo sploh le zakonov in ukazov za najnujnišo potrebe državnega življenja v tej ali